

Kiertotalouden ratkaisuihin kaivataan kuluttajanäkökulmaa

Kuluttajilla on merkittävä rooli monissa kiertotalouden toteutuksissa, mutta heidän merkityksensä ei näy kiertotalouden eurooppalaisissa politiikkaratkaisuissa. Kuluttajia ei käsitellä alan keskeisinä toimijoina, tavoitteiden asettajina eikä uusien kiertotalousratkaisujen muokkaajina. Tämä politiikkasuositus tarkastelee kuluttajien tulevaisuuteen katsovia kiertotalousnäkyymiä ja suosittelee politiikan lisähuomion kiinnittämistä sosiaalisiin, energiaan ja ilmastomuutokseen liittyviin kuluttajakysymyksiin.

Kiertotaloudessa korostetaan tuotteiden ja materiaalien sekä niiden arvon pitkää kiertoa taloudessa. Jotta kuluttajista voisi tulla merkittäviä toimijoita kiertotaloudessa ja siten kiertotaloudesta menestyksestä, on tärkeää tunnistaa kuluttajien kiertotalouteen asettamia toiveita. Tämä on erityisen tärkeää tilanteessa, jossa kiertotaloutta edistetään politiikka- ja liiketoimintalähtöisesti.

Euroopan unionissa kiertotalouspolitiikka keskittyy jätteiden näkemiseen resurssina, uudistuvaan jätehuoltoon, biotalouteen, resurssitehokkuuteen sekä näihin liittyviin politiikan talousinstrumentteihin. Euroopan unioni on aktiivinen toimija kiertotaloudessa. EU:ssa Suomi on yksi kiertotalouden edelläkävijämaa Alankomaiden, Skotlannin ja Iso-Britannian ohella. Suomi kuuluu politiikan edelläkävijämaihin erityisesti biotalouden osalta.

Vähän vastaavuuksia politiikan ja kuluttajien painotusten välillä

Kulutuksen ja kuluttajien merkitys tunnistetaan kiertotalouspolitiikassa sekä kiertotalouteen liittyvien liiketoimintamallien omaksumisessa, mutta kuluttajat eivät ole olleet aktiivisesti mukana määrittelemässä politiikan painotuksia tai keinoja. Suomen Akatemian Strategisen Tutkimuksen Neuvoston STN:n rahoittamassa CloseLoop-hankkeessa tehdyssä tutkimuksessa on tarkasteltu kuluttajien tulevaisuuteen katsovia kiertotalouspainotuksia ja verrattu niitä politiikkapainotuksiin (Repo et al. 2018).

Tutkimus osoittaa, että kuluttajien ja eurooppalaisen kiertotalouspolitiikan painotusten välillä on vähän vastaavuuksia. Selkeät vastaavuudet koskevat jätehuollon ja politiikan talousinstrumenttien painotuksia. Myös kuluttajan valintaan sekä ekologiseen kehitykseen liittyviä osittaisia vastaavuuksia on tunnistettavissa.

Jotta kuluttajat voisivat toimia aktiivisesti kiertotalouden edistäjinä, politiikassa olisi hyvä tunnistaa kuluttajakansalaisten näkemykset kiertotaloudesta, ja ottaa nämä huomioon tulevissa politiikkaratkaisuissa. Ne kuluttajille tärkeät painotukset, joihin ei löydy selkeitä vastaavuuksia eurooppalaisesta politiikasta voisivat tarjota uusia kiertotaloutta vahvistavia politiikkavaihtoehtoja.

Energia-asioiden käsitteleminen osana kiertotaloutta on kuluttajille tärkeä alue. Kuluttajien visioissa kiertotalouteen liittyvät myös sosiaalisen kestävyys elementit, kuten terveyden edistäminen, yhdenvertaisuus ja hyvien kuluttajavalintojen tukeminen. Nämä alueet tarjoavat mahdollisuuksia myös politiikan vahvistamiselle. Lisäksi ilmastokysymykset kannattaisi liittää tiiviimmin kiertotalouden politiikkaan. Keskeiset tutkimuksen havainnot esitellään tarkemmin politiikkasuosituksen toisella sivulla.

Politiikkasuositukset

Tutkimus tunnistaa millaisille kuluttajakeskeisille tulevaisuuteen katsoville politiikkatoimenpiteille on hyvät edellytykset ja millaiset toimet edellyttävät lisähuomiota:

- Jätehuollon politiikkatoimien edelleen kehittämiseksi on hyvät edellytykset
- Energiakysymysten paremmalle huomioon ottamiselle kuluttajien näkemyksiä ja politiikkaa yhdistävänä tekijänä on lisähuomiota edellyttävä tarve
- Kiertotalouspolitiikan tiiviimmälle kiinnittymiselle ilmastonmuutoskysymyksiin on lisähuomiota edellyttävä tarve
- Kiertotalouspolitiikan sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamiselle on lisähuomiota edellyttävä tarve

Kirjoittajat:

Helsingin yliopisto:	Dosentti Petteri Repo	puh 0400 737968	petteri.repo@helsinki.fi
	Dosentti Minna Lammi	puh 050 4690321	minna.lammi@helsinki.fi

LIITE 1.

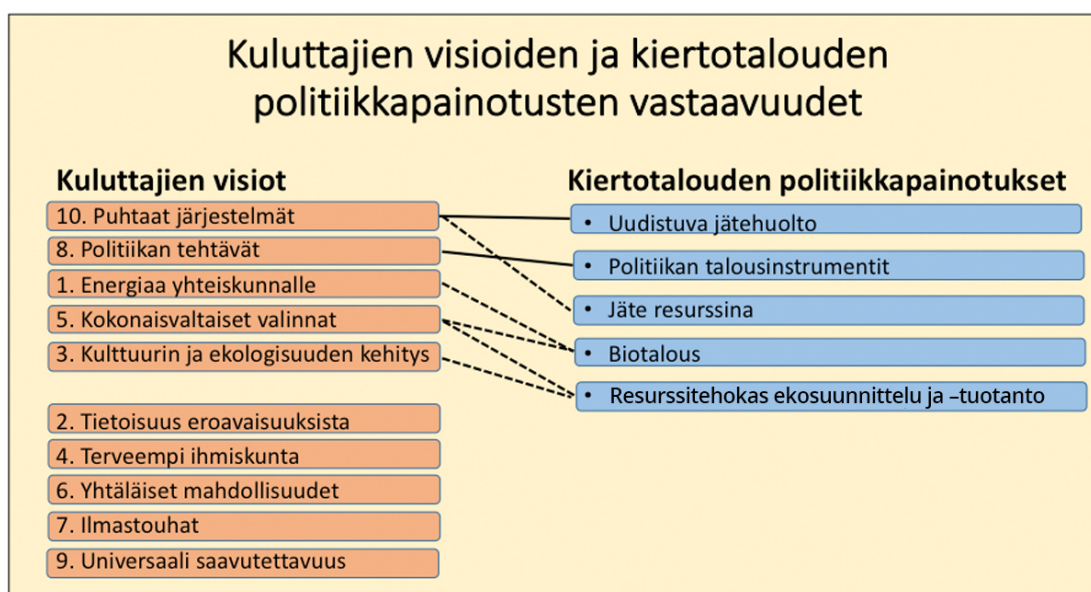
Tutkimuksen toteutus ja tulokset

Tutkimuksessa tunnistettiin kuluttajien tulevaisuuteen katsovia kiertotalousnäkymiä 30 Euroopan maan kansalaisten luomista tulevaisuusvisioista. Visioista mallinnettiin 10 aihetta:

1. Energiaa yhteiskunnalle
2. Tietoisuus eroavaisuuksista
3. Kulttuurin ja ekologisuuden kehitys
4. Terveempi ihmiskunta
5. Kokonaisvaltaiset valinnat
6. Yhtäläiset mahdollisuudet
7. Ilmastouhat
8. Poliitiikan tehtävät
9. Universaali saavutettavuus
10. Puhtaat järjestelmät

Kiertotalouspolitiikan edelläkävijöitä Euroopassa ovat Euroopan unioni, Alankomaat, Iso-Britannia, Skotlanti ja Suomi. Poliitiikka painottuu seuraaviin aiheisiin:

- Jäte resurssina
- Uudistuva jätehuolto
- Biotalous
- Resurssitehokas ekosuunnittelu ja -tuotanto
- Poliitiikan talousinstrumentit

Tutkimus tunnisti vastaavuuksia kuluttajien tulevaisuuteen katsovien kiertotalousvisioiden ja eurooppalaisen kiertotalouspolitiikan välillä. Selkeiksi vastaavuuksiksi tunnistettiin seuraavat: puhtaat järjestelmät - uudistuva jätehuolto; politiikan tehtävät - politiikan talousinstrumentit. Osittaisia vastaavuuksia tunnistettiin seuraavasti: puhtaat järjestelmät - jäte resurssina; energiaa yhteiskunnalle - biotalous - kokonaisvaltaiset valinnat - resurssitehokas ekosuunnittelu ja -tuotanto - kulttuurin ja ekologisuuden kehitys. Ilman vastaavuuksia selkeitä tai osittaisia vastaavuuksia jäivät seuraavat kuluttajapainotukset: ilmastouhat, tietoisuus eroavaisuuksista, terveempi ihmiskunta, yhtäläiset mahdollisuudet, universaali saavutettavuus. Näistä viimeiset neljä arvioitiin kiertotalouden sosiaalisiksi ulottuvuuksiksi.

Viite: Repo, P., M. Anttonen, J. Mykkänen & M. Lammi (2018). Lack of congruence between European citizen perspectives and policies on circular economy. *European Journal of Sustainable Development*, 7(1), 249-264. Doi: 10.14207/ejsd.2018.v7n1p249

Kuluttajien tulevaisuusvisiot on tuotettu Cimulact -tutkimushankkeessa <http://www.cimulact.eu/>

CloseLoop-projekti

Korkean jalostusarvon materiaalit suljetussa raaka-ainekierrossa (CloseLoop)

Hiilineutraaliin talouteen siirtyminen edellyttää raaka-aineiden kulutuksen pienentämistä koko yhteiskunnassa. Kiertotalouden mallien hyödyntäminen on yksi tapa siirryttäessä resurssien tarkempaan käyttöön. Nämä mallit ja uudet läpimurrot ovat erityisesti ICT-, energia-, liikenne- ja hyvinvointisektoreilla tarpeen, koska näiden alojen tulevaisuuden teknologiat pohjautuvat usein erittäin monimutkaisiin materiaaleihin.

Projektissa (CloseLoop) keskitytään korkean jalostusarvon teknologioiden materiaalikäyttöön ja niiden tekemiseen entistä tehokkaammiksi. Aalto-yliopiston, VTT:n ja Helsingin yliopiston Kuluttajatutkimuskeskuksen yhteisessä hankkeessa tutkitaan ratkaisukeskeisesti suljettujen materiaalikierrojen teknologioita, kiertotalouden uusia liiketoimintamalleja ja kuluttajien toimintaa muuttuvassa kiertotaloudessa. Haluamme tehdä korkean jalostusarvon teknologioiden kiertotalousosaamisesta yhden Suomen tulevaisuuden taloudellisista keihäänkärjistä. Tutkimushanke on osa Suomen akatemian ohjelmaa Ilmastoneutraali ja resurssiniukka Suomi. Hanketta rahoittaa [Strategisen tutkimuksen neuvosto](#) 3.6 miljoonalla eurolla vuosina 2016-19.

www.closeloop.fi <https://twitter.com/CloseLoopTeam> <https://www.facebook.com/CloseLoopTeam/>